

AZ USA GAZDASÁGI EREJE

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK igen fejlett gazdasági organizmusának legfőbb helyzeti előnye az, hogy két óceán között fekszik, s az, hogy csak két szárazföldi szomszédja van. Az Atlanti-óceán és a Csendes-óceán, valamint a kanadai és mexikói szomszédság olyan fölünyes sztratégiai előnyt jelentenek számára, amelyet 0.2-es nyomáshányaddal fejezhetünk ki, vagyis az Únió szárazföldi szomszédainak lakosságszáma jóval kevesebb, mint az Únió lakosságszáma (30 millió, illetőleg 130 millió.)

Az Únió gazdasági tere három nagy tájvidékre bontható: az Appalachok, a Kordillerák s a közöttük fekvő Mississippi tájvidékére. És ez a nagyvonalúság nagyterületűséggel is párosul. Az Únió, Alaszkát beleértve, több mint 9 millió km² területtel rendelkezik. Ez majdnem akkora, mint Európa, s Alaszka nélkül is kontinens-nagyságú, hiszen Ausztrália csak 7.6, az Únió pedig így is 7.8 millió km². Ez a nagyterületűség pedig elsősorú gazdasági fontossággal bír, mert ennek az óriási területnek a benépesültsége semmiképpen sem áll arányban a terület ellátó képességével. Ma még csak 130 millió ember él ezen a területen, holott Alois Fischer számítása szerint Észak-Amerika — Közép-Amerika hozzászámításával — a mai 177 millió ember helyett 800 milliót tudna eltartani, s így nyilván az Únió felvevő képességét európai arányúnak vehetjük, mert 400 milliót biztosan eltarthatna.

Igen érdekes ennek a nagy gazdasági térnek a mintegy szemeink előtt lejátszódó rohamos növekedése; Amikor a 13 állam 1776-ban kimondta a függetlenségét, az Únió még csak „atlanti partiállam“ (egypartú állam) volt, 1819-ben már „golfállam“ (kétpartú állam) lett, elérvén a Mexikói-öblöt; 1848-ban pedig a Csendes-óceán partjára kijutva, „óceánközi transzkontinentális“ — hárompartú — állammá vált. 72 esztendő alatt tette meg tehát ezt a roppant területi fejlődést, 845.000 km²-ből kiindulva érte el a mai 9 millió km² nagyságot s lobogójának 13 csillaga idővel 30-ra, majd egy-egy teritóriumnak állami rangra emelésével 1910-ig már 48-ra szaporodott fel. Az elmúlt 1940. esztendő óta, amikor Ha wait is államnak ismerte el, már 49 csillag villog az USA lobogóján.

Az Únió gazdasági terét a jól tagolt part és a felszín változatos domborzata jellemzi. Különösen az északkeleti partvidék változatos tagoltságú. Jó kikötők tárják fel a mögöttes tájakat, az itt keletkezett nagy iparvidék számtalan tengeri kapuval nyílik az Atlanti-óceánra. Jól tagolt a hatalmas ország északnyugati sarka is Kanada határán. A mögöttes Oregon állam gabonájának, valamint a fának és faanyagoknak csendesóceáni kapuit találjuk itt. És az Únió felszínplasztikájának a három nagy tájvidéken belül is oly sok egyéni vonása van, hogy az Appalachok, a Mississippi tájvidék és a Kordillerák övét gazdasági tájegységekre bonthatjuk. Az egyes tájak életlehetőségeinek eltéréseit a klíma, a hidrográfiai viszonyok, a talaj és növényzet szabják meg. Az Appalachok tájvidékén feltűnik az ellentét az északi és a délatlanti gazdasági tájegység között. Az északatlanti tájegység az Únió nagy iparvidéke, amely igen eleven kereskedelmi életet él Európával. Az Appalachok óriási szénkészlete, nyugati peremének gazdag petróleumforrásai s a keleti perem vízienergiája megteremtették az Únió erőből duzzadó ipari életét. Tőle északra, az ország északkeleti tájegysége, csak szénatermeléssel szerepel. Csapadékos, hűvösebb táj ez a kanadai szomszédságban. Egészen más a délatlanti tájegység. Ültetvényes kultúra földje ez, ahol az igen fontos gyapoton kívül még cukorrépát, rizst és déligyümölcsöket termelnek. Ez a táj volt az igazi hazája a rabszolgaságnak a szecessziós háborúig, mikor is az északi államok győzelmével a Délen is megszűnt a rabszolgaság. A délatlanti tájegység gyapotöve, az ú. n. „cotton belt“ folytatódik délen a Mexikói-öbölmenti tájegységben. Feljebb, a Mississippi mentén, most már a gyapotkultúrát a búza és a

kukorica kultúrája váltják fel. A kisebb, nyugatmississippi tájegység a nyári búza termelési öve, míg a nagyobb, a Missuri—Mississippi—Ohio-medence északibb helyzeténél fogva a téli búza és kukorica nagy éléskamrája. Különösen termékeny a Missuri—Ohio-folyóktól északra eső ú. n. „drifted area“, vagyis glaciális morénatáj. Megint megváltozik a táj gazdasági képe, amint a Nagytavak-menti tájegységre érünk. A szénatermelés és igen fejlett tejgazdálkodás öve ez. Párosul ezzel a Felső-tó vidékének nagy vasércgazdagsága, nagy vasiparával és kohászatával. Ismét más a táj gazdasági élete, amint elhagyjuk a Mississippi tájvidékét s a Kordillerákhoz jutunk. A peri-tábla és a Kordillerák belső magas tájai már csapadékban szegények s ezért legelőgazdálkodás folyik itt, emellett azonban bányászat és kohászat is, hiszen itt a peri-táblán van az Ünió legnagyobb szénterülete. Colorado ezüstje történeti emlékeket idéz fel bennünk; Montana bányakincsei rendkívül gazdagok. Van azonban ennek a nagy nyugati tájvidéknek három olyan gazdasági tájegysége is, amely egészen más gazdasági életlehetőségekkel rendelkezik. Montana államtól nyugatra a Columbia-folyó platótája jelentős búzatermelő vidék. Ez az oregoni éléskamra a Nyugatnak számottevő gazdasági értéke. Amint azután a Csendes-óceánhoz közeledünk, az Üniónak észak- és délpacifikus tájegységét látjuk magunk előtt. Az északpacifikus tájegység erdő-, széna- és legelőgazdasági élete merőben ellentétes a délpacifikus tájegység szubtrópusi kultúrájával, ahol a déligyümölcs és a bor termelése foglalkoztatja az egykori aranyláztól zsbongó Kaliforniát.

A gazdasági organizmus másik szerve, a gazdálkodó népesség, igen nyomósán esik latba, annál is inkább, mert az Ünió gazdasági gondolkodásban egységes tömege a gazdasági térrel együtt rohamosan fejlődött. 1790-ben még csak 4 millió volt a lakosság száma, ma pedig, 150 esztendő múltán 130 millió, tehát a gyarapodás 32-szeres.

Az Ünió lakossága egységes veretű, mégis van egy 11%-os faji kisebbsége: a bennszülött indiánok, a betelepített négerék és a betelepült kínaiak és japánok. Ezért van az Ünióban néger- és mongolkérdés. Az Egyesült Államok fehér népei Európából kerültek ide a szabadság földjére, ahol nincsenek vallási és politikai üldözések, ahol nem kell szenvedni földéhségtől s ahol a bámulatosan fejlődött gazdasági élet számos munkáskezet tudott foglalkoztatni tisztességes munkabér mellett. S Európából olyan arányú bevándorlás indult meg, amelyhez hasonlót a világ még nem látott. Gróf Teleki Pál megállapítása szerint három hatalmas néphullám özönlötte el 1840 és 1910 között az Ünió földjét, mégpedig 1840—1860 között a kelta, 1860—1890 között a teuton és 1890—1910 között a túlnyomóan kelet- és déleuropai néphullám. A kelta néphullámmal írek kerültek Amerika földjére. Az 1845—46. évi igen rossz burgonyatermés és a nyomában járó éhínség adta a vándorbotot nagyon sok ír kezébe. A következő, ú. n. teuton hullámmal németek és skandináv népek kerültek el ide. A rohamosan fejlődő németységnek szűk lett az ország s a skandinávok is jobb életlehetőségek után vágytak. Végül a kelet- és a déleuropai népek hullámával a cári megtorlás elől menekülő orosz forradalmárok, valamint a magasabb életlehetőségekre vágyó dél-europai népek — köztük a magyarok — kerestek itt, az Óceánon túl új hazát. Az egyes európai népek különben mindenkor az európai környezetükhöz legjobban hasonlító tájakon telepedtek le. A németeknek főként az északkeleti államok kiimája felelt meg a legjobban; az Erie-tótól délre lévő mocsaras vidéken hollandok vásároltak olcsó pénzen területeket s teremtettek virágzó és jólfizető kultúrát. A skandinávok a peri-táj északi felében és a Kordillerák északi világában találták meg az óhazájukra legjobban emlékeztető életfeltételeket. A földművelő oroszok viszont a középső államok földjén művelik a búzát. Végül az olaszok mint telepések a Mexikói-öböl mellékén, mégpedig a Mississippi alsó folyásának jobb oldalán, valamint Kaliforniában találtak az ő éghajlati igényüknek megfelelő új hazát, de megtaláljuk őket az északkeleti államokban is, ahol kő- és földmunkásokként hasznosítják hazulról hozott ismereteiket.

Az Únió hatalmas ipari élete megmutatkozik a népesség gazdasági szerkezetében is. A 10 évesnél idősebb lakosságnak kb. 30 %-a iparos, sőt a kereskedelmi és közlekedési alkalmazottakkal együtt ez a szám még az 50 %-ot is eléri. Az ország autarkias gazdasági jellegét mutatja azután a mezőgazdasági, erdőgazdasági népességnek, valamint a halászattal foglalkozóknak is jelentékeny száma, 22 %.

A lakosság számszerű elhelyezkedésében óriási a különbség az Únió keleti és nyugati része között. A népsűrűségi térképen feltűnik különösen az északkeleti iparvidék, ahol egyik-másik államban 200-as népsűrűséget is találunk, tehát a brit szigetország mértékével mérhetünk itt, míg nyugaton még az országos átlagnál, 16-nál is kevesebb jut egy négyzetkilométerre; a középső államok viszont 20—60 km. értékeket tüntetnek fel. Tehát kb. 500.000 km. nagyságú területen északkeleten az 1930. évi statisztika szerint kb. 38 millió ember élt, a Kordillerák vidékének kb. 3.000.000 km. területén pedig csak 12 millió, vagyis az Únió lakosságának kb. $\frac{1}{3}$ illetőleg alig $\frac{1}{10}$ része.

Az Egyesült Államok településeinél amerikai méretekkel kell számolnunk, s így a 100.000-es városok itt egyáltalán nem nagyvárosok. Körülbelül 90 városa 100.000-nél több lakost számlál, s ezek közül tíz már milliós város. New-York, Chicago, Philadelphia, Los Angeles, Boston, Pittsburgh, Detroit, San Francisco, St. Louis, Cleveland mind gazdasági centrumok, akár a világ legnagyobb városát, a már 12 milliós New-Yorkot tekintjük, akár Los Angelest mint a délkaliforniai gazdasági élet gyújtópontját, akár Detroitot a Ford-várost, avagy Clevelandet a petróleumvárost és a vasérckereskedelem központját. A városok életében is megmutatkozik az Únió gazdasági karaktere, az öt városkategória közül három gazdasági jellegű. Kereskedő-, iparos és bányavárosok az uralkodó típusok. A gyógyfürdők és fürdőhelyek, valamint a politikai centrumok már csak alárendelt szerepet játszanak. Különösen fontosak a kereskedővárosok s ezek között főképpen a kikötővárosok mint a mögöttes tájak gazdasági kapui. 38 város 200.000-nél több lakost számlál s ezek közül 15 tengeri vagy tavi kikötőváros. Praktikus saktáblaszerű alaprajz jellemzi őket, míg a felhőkarcolók a nagyvárosi telkek óriási gazdasági értékét mutatják, amint ezt különösen New-Yorkban, a Manhattan-félszigeten látjuk. A másik gazdasági települési forma a farm, az Únió mezőgazdasági életének igazi lételeményese. A hatmillió farm modern felszereléséhez több mint a felében saját autó s egyharmadában telefon tartozik. A két ellentétes települési forma a város és a farm uralkodó szerepében jut kifejezésre a hatalmas ország kettős, iparos-kereskedő és agrár jellege, míg a nagyterületűségnek a farmtelepülés a kifejezője. Az európai formájú falvak teljesen alárendelt szerepet játszanak.

A közlekedési hálózat a gazdasági organizmus negyedik szerve. Ebben a tekintetben az Únió fiatalosan érett organizmus karaktervonásaival rendelkezik, amely a közlekedés normális fejlődését átugrotta. Nagyon helyesen jegyezte meg Friedrich Ratzel, hogy az Egyesült Államoknak nem volt országút-kora, közvetlenül a vasútkorszakba született bele, de most azután az automobilkorszakkal pótolnia kell a mulasztottakat.

Az Egyesült Államok vasúthálózatának sajátos kettős képe plasztikusan mutatja az ország keleti és nyugati felének ellentétét. A 100° nyugati hosszúságtól keletre eső felének igen sűrű vasúthálózatával szemben áll a nyugati fél ritka hálózata. Viszont igen sűrű a Nagytavak vidékének forgalmi rendszere, ennek az igen energikus gazdasági tájnak hatása folytán. Ezért lett Chicago itt a Michigan-tó partján a világ legnagyobb vasúti gócpontja. A közlekedési útvonalak révén az Egyesült Államoknak legkülönbözőbb jellegű gazdasági tájai ma már szerves egységet alkotnak. Az iparos Kdét, az agrár Dél és középső Nyugat, valamint a bányász Nyugat ma már kölcsönösen kiegészíti egymást. A „time is money“ jegyében ma már eltűnnek a távolságok, pedig itt kontinentális méretekkel kell számolni. Így New-York

szomszédságában nem kevesebb mint 20 óra hajóút távolságra van a Long Island keleti folytatásában fekvő kis Block Island, avagy például a transzkontinentális ú. n. Pacific-vasutak 5000—6000 km távolságban $4\frac{1}{2}$ —6 nap alatt érik csak el az atlanti parttól indulva a csendesóceáni partot. A rohanó élet szolgálatába szegődött az automobil és az elektromos hírszolgálat. A Föld valamennyi automobiljának 70%-a, vagyis kb. 30 millió az Egyesült Államokra jut (1938. évi adat), s naponta kb. 66 millió telefonbeszélgetés hangzik el (1937. évi adat). Még a farmerek is telefon útján tájékoznak a piadárak felől s így a gazdasági élet árhullámzása folytán károsodás nem érheti őket. A kép visszáján szerepel, hogy évenként 100.000-re teszik a vasúti katasztrófák áldozatainak és sebesültjeinek számát, s e számban a vasúti alkalmazottak adatai nincsenek benne. Ezek közül mindenki 10 év leforgása alatt egyszer megsebesül, s minden harmadik 40 évi szolgálat után életével fizet.

Az Egyesült Államok mint gazdasági organizmus, igen bő erőforrásokkal rendelkezik. Gazdasági organizmusának élénk fiziológiai élete igazolja, hogy az Ünió gazdálkodó embere él is velük. Ezek közül „primér“-ek az ősi jellegű földművelés, halászat és állattenyésztés. Ezekkel a lakosság már csak csekély mértékben él, mint pl. az exkluzív életet élő és gazdaságilag visszamaradt őslakók, az indiánok. Sokkal fontosabbak a mai fiziológiai életben a „szekundér“ erőforrások. Ezek a modern technikával végzett földművelés, halászat, állattenyésztés, erdőgazdaság, bányászat, vízi- és szélenergia, valamint az ipar. A gazdasági életnek erőmegnyilvánulásai valamennyi téren elevenen lüktetnek, tehát az Ünió gazdasági élete autarkias s óriási termelési energiája révén igen jelentékeny feleslegekkel rendelkezik. A gazdasági válságot megelőző utolsó normális esztendőben, tehát az 1928-as év előtti időkből, pl. 1925-ben az a helyzetkép, hogy az Ünió termelte a világ kukoricatermelésének közel $\frac{5}{8}$ -ad részét (740 millió q), a búzának azonban csak alig $\frac{1}{8}$ részét (184 millió q). A kukoricának ezt a feltűnően magas értékét megértjük, ha tudjuk, hogy a kukorica az amerikaiaknak mindennapi eledele. Ezért is nevezik az amerikaiak a kukoricát „corn“-nak, míg a németeknél és norvégoknál a rozs, a skótoknál a zab s a franciáknál a búza szerepel főgabonagyanánt. Sokat termel az amerikai nép zabból, a világtermelésnek kb. $\frac{1}{3}$ -át (216 millió q). A burgonya, árpa, rozs kevésbé foglalkoztatja. Az ültetvényes kultúra terményei közül helyen említjük az Ünió gyapottermését, hiszen ez a világ termésének majdnem $\frac{2}{3}$ része (44 millió q). Dohányból a világtermelés $\frac{1}{3}$ -át adja. Nincs azonban kávéja, kakaója, teája, pálmaolaja, — a középamerikai és óceáni birtokokon termelt mennyiség alig jöhet komolyan számításba, — a nádcukor termelése is jelentéktelen; mindezek terén tehát igen nagy behozatalra szorul. Különösen az óriási módon fejlett automobilipar érzi a különben önellátó gazdasági életnek ezt a hiányát, mert a kaucsuk, a gumi nyersanyaga is behozatali cikk. A gyümölcstermelésben almával és déligyümölcssel szerepel az Ünió, az alma az északkeleti táj gyümölcse, a déligyümölcs pedig Florida és Kalifornia terménye. Narancsot, citromot, grape fruit-ot 1927-ben 26 millió q-t termelt az Ünió, holott ugyanezek Olaszország és Spanyolország csak 7.5, illetőleg 4 millió q-val szerepeltek. A halászat is igen számottevő, hiszen a világ évi halfogyasztásának jó $\frac{1}{5}$ részét biztosítja (12 millió q).

Az Ünió a világ egyik legnagyobb állattenyésztő állama, 1928-ban 56 millió szarvasmarhája, 59 millió sertése, 45 millió juha és 22 millió lova és öszvére volt. A szarvasmarhatenyésztésben csak Brit-India, a juhtenyésztésben csak Ausztrália múlta felül, kereken 100—100 millióval. A világ kb. 1000 millió nagy állata közül majdnem az $\frac{1}{5}$ rész (182 millió) az Ünióra esik. Az állattenyésztéssel kapcsolatos a vágóhidipar, amelynek Chicago a világhíres központja. Az Egyesült Államok erdőgazdasága is igen jelentékeny. Kanadából az ország északkeleti részébe nyúlik át a főként fenyvesekből álló északi erdőségi öv. A Nagytavaktól délre már lomboserdők veszik át a vezetést. Ez a két vidék látja el már régóta az Ünió bányászati és ipari életének faszükségletét, s ezért a famennyiség már erősen ritkul. A Missis-

sippi tájvidék a keményfák öve s itt különösen a tölgy szerepel. Az ültetvényes délatlanti és Mexikói-öbölmenti táj az ú. n. keményfenyő elterjedési öve. Megváltozik az Únió erdőképe, amint a 100° nyugati hosszúságon át a Kordillerák tájvidékére érünk. Itt a Sziklás-hegység magasabb, csapadékban dúsabb részében fenyveseket és a pacifikus partmelléken óriásfákat, köztük a mamutfenyőt találjuk. Az Únió nyugati fele tehát messze mögötte marad az erdőben gazdagabb keleti félnek.

Az Egyesült Államok a világnak ásványkincsekben talán leggazdagabb országai. Szén-, vas-, réz-, ólom-, cink-, alumínium-, továbbá petróleum-, só- és kéntermelésben az első a világon, mégpedig olyan mértékben, hogy a világtermelésnek jó $\frac{4}{5}$ részével szerepel kénből (19 millió q), $\frac{3}{4}$ részével petróleumból (1440 millió hl), $\frac{1}{2}$ részével vasból (830 millió q), rézből (860 millió kg) és cinkből (560 millió kg), $\frac{1}{3}$ részével szénből 45450 millió q), ólomból (675 millió q), alumíniumból (75 millió kg), végiül V4 részével sóból (67 millió q). Az ezüst- és aranytermelésben már csak a második helyen áll Mexikó, illetőleg Dél-Afrika mögött, így is az ezüst világtermelésének V4 része az Únió kezében van. 75.600 q évi termelésből Mexikóra 30.600, az Únióra pedig 18.900 q jutott. Aranyból ellenben a 6000 q világtermelésből csak 710 q jutott az Únióra, szemben Dél-Afrika 3100 q-jával. Higanytermelésben már csak a harmadik helyen áll Olaszország és Spanyolország után. És még ez a bányakincsekben igen gazdag ország is híján van egyes ásványkincseknek. Így nincs nikkelje, gyémántja, grafitja s talán legérzékenyebben érzi a kálisó hiányát épúgy, mint a csilisalétromét, amelyet vegyészeti ipara számára Németországból, illetőleg műtrágyának Csiléből volt kénytelen behozni. A kaliforniai kálisóknak még nincs látható nyoma a statisztikában. Igen számottevő az Únió víziergia-készlete és kitermelése is. A 450 millió lóerő hasznosítható vízierő világkészletből ugyan még csak 30 millióval rendelkezik, de ennek már az 7_8 részét ki is termeli, s így messze felülmúlja a többi országot, mert az egész Földön eddigelé még csak kb. 35 millió lóerőt termelnek ki, tehát az Únió az egész termelés V₃ részével szerepel. A vízierő hasznosításának klasszikus földje az Egyesült Államok atlanti tája, mert itt a folyók az Appalachokhoz támaszkodó Piedmont-plató pereméről vízeséssel, zuhogókkal ereszkednek le a parti síkságra s a párhuzamos folyók vízesései mellett egész sora keletkezett a virágzó iparos, különösképpen a gyapotszövő városoknak. Vízesésvonalbeli városoknak, „fall-line city“-knek is nevezik ezeket. Avagy emlékezzünk a víziergia-kitermelés szolgálatába állított hatalmas völgyzárógátákról is, hiszen itt van a világ legnagyobb építménye, a Colorado folyó völgyszakadékát elzáró Boulder völgyzárógát, amely 42 milliárd m³ vizet tárol. Ez a több mint 200 m magas és több mint 300 m hosszú völgyzárógát az egyiptomi asszuánit majdnem húszszorosán múlja felül víztárolás tekintetében.

Egy gazdasági organizmus vizsgálatánál tekintettel kell lennünk a gazdasági élet fejlődésére is. Így pl. érdekes az a megfigyelés, hogy az északkeleti államok elvesztették már vezetőszeropüket a faiparban s ma már a csendesóceáni Nyugat vezet e téren. Charles C. Colby szerint 1850-ben még a faszükséglet felének biztosításáról Északkelet gondoskodott; az 1920-as évek elején már Nyugat látta el a szükséglet $\frac{1}{5}$ részét. Északkelet erdőségei kényszerültek helyet adni a földművelésnek, az erdőségek fele ma már szántóföld. Avagy lássuk az Egyesült Államok papíriparát. Mielőtt a fa lett volna a papírgyártás nyersanyaga, a nagyvárosok voltak a papírgyártás székhelyei, mivel rengeteg rongy állott rendelkezésre, amelyből azelőtt a papírt gyártották. Ma már Philadelphia hegemoniája megszűnt, s átadta szerepét az erdőben még mindig gazdag Maine államban fekvő Millinocket-nek, a világ legnagyobb papírgyárvárosának. A gazdálkodó ember tehát alkalmazkodik a megváltozott viszonyokhoz. Magas gazdasági kultúrája révén gazda-

sági organizmusát mind életképesebbé igyekszik is tenni az amerikai és szívós akarateréjéről beszélnek a sivatagi jellegű tájak oázisai, mint amilyenek a mormonok államában, Utahban lepik meg az embert. Az Únióknak a 100⁰ nyugati hosszúsági körtől nyugatra fekvő fele mestereséges öntözést kíván s ezek az ú. n. „Irrigation States“, vagyis öntözéses államok: Utah, Colorado, Idaho, Kalifornia máris jelentős eredményeket értek el. Az Únió egész területének $\frac{2}{3}$ része száraz talaj R. L; Sherlock szerint, ebből 240.000—400.000 km² öntözhető és kb. 80.000 km²-t már hasznosítottak is. Az amerikai gazdasági tevékenységét mutatja a dry farming és a már említett völgyzárógátak és duzzasztómedencék a száraz vidékeken, s a nagy lecsapolási munkálatok az atlanti tájakon, minek eredményeképpen pl. a két Carolina államot a rizskultúra jellemzi.

Az Únió belső gyarmatosítása tehát máris jelentékeny előhaladást tett, de természetesen még mindig nagy lehetőségek kínálkoznak, mert bármennyire vezet is a gazdasági élet különböző terén, egy pillanatra se veszítsük el szem előtt azt, hogy az Egyesült Államok kontinens nagyságú terület, tehát Európa országai a maguk szűkebb keretei között egyik-másik téren számottevően felül is múlják őt. Pl. az anorganikus anyagok terén Németország a kálisótermelésben, Németország és Ausztria a grafittermelésben, Olaszország és Spanyolország a higanytermelésben vezetnek. Ugyanígy a mezőgazdasági termelésben is van európai ország, nem is számítva a félkontinens nagyságú Oroszországot, amely e téren megelőzi az Úniót. Ilyen pl. Németország a burgonya- és rozstermelés terén, avagy Francia- és Olaszország a bortermelés és Németország a sörgyártás terén, valamint ismét Németország a cukorgyártás és Spanyolország az olívaolaj termelésében.

Az Egyesült Államok autarkias gazdasági élete ellenére sem független a világ gazdasági organizmusaitól, különösképpen nem független nagy termelési fölöslegeinek leadása miatt. Az Únió biológiája tehát amerikai szomszédaival, valamint az egyéb kontinensekkel, különösképpen pedig Európával való kereskedelmi kapcsolatra készíti. Érdekes a kivételben a kukorica és a búza ellentéte, mivel a 740 millió q kukoricából a nagy belső fogyasztás miatt csak 3 millió q kerülhetett kivitelre, míg a 184 millió q búzából ugyanekkor 20 millió q-t vitt ki az 1925. évi statisztika szerint. Igen jelentékeny volt még a rozskivitel is (12 millióból 7 millió vándorolt ki), míg zabból megint csak alig valami hagyta el az országot (216 millióból 4 millió). Búzát, rozst Európnak adott el, kukoricából pedig Kanada vásárolt. Narancs és citrom is került kivitelre, de itt is a belső fogyasztás miatt a 26 millió q-ból csak $2\frac{1}{2}$ millió. Gyapotból és dohányból is volt kivitel. Európának sertéshússal való ellátása terén első helyen áll az Únió, marhahúst már a belső fogyasztás miatt kevesebbet szállított. Igen jelentékeny volta halkivitel is, hiszen ebben a tekintetben mindjárt Nagy-Britannia után következett. Kivíttek az Egyesült Államok fát, ásványkincseket, köztük petróleumot, rezet és mindenekelőtt iparcikkeket. Gép-, gyapot-, réz- és faipari cikkek a legfontosabb kiviteli áruk, míg a behozatalban kálisó, bőrök, kaucsuk és különböző trópusi termékek, pl. kávé, kakaó, tea stb. szerepelnek.

Az Únió világkereskedelmi forgalmában megmutatkozik a világháború utáni „prosperity“ korszaka s az azutáni világválság képe:

	1913	1920	1922	1928	1934	1938
Kivitel	2.5	8.1	3.8	5.1	2.1	2.1
Behozatal	1.8	5.3	3.1	4.1	1.6	1.3

Tehát a világháború előtti 2.5 milliárd dollár értékű kivitel 1920-ban egészségtelen emelkedés után az utolsó normális gazdasági esztendőben 5.1 milliárdot ért el. Ma erősen esett, mégpedig 2.1 milliárdra. Ugyanez a helyzet a behozatalban is, valósággal szeizmográfyszerűen megérzi és visszautkrözi a külkereskedelem a világpolitikai helyzetet. Az Egyesült Államok

külkereskedelmében mint legfontosabb vásárlók Európa és Észak-Amerika szerepeltek. 1928-ban pl. Németország 467 millió dollárért vásárolt az Uniótól, Kanada ennek majdnem kétszereséért, 916 millióért, míg Japán csak 288 millióért. Viszont az Unió behozott pl. Németországból csupán 222 millióért, Kanadából azonban 489 millióért, sőt még Japánból is 384 millióért. Általában az európai államok inkább vásárlói az Uniónak, ugyanígy Kanada is, Japán és a délamerikai államok viszont Argentína kivételével szállítói az Egyesült Államoknak, amint ez az alábbi statisztikai adatokból is kitűnik:

Németország	eladott	USA-nak	222	millióért,	vett	467	mill.
Franciaország	„	„	159	„	„	241	„
Olaszország	„	„	102	„	„	162	„
Hollandia	„	„	84	„	„	142	„
Belgium	„	„	75	„	„	112	„
Spanyolország.....	„	„	35	„	„	87	„
Dánia	„	„	4	„	„	47	„
Kanada.....	„	„	489	„	„	916	„
Argentína.....	„	„	99	„	„	179	„
Japán	„	„	384	„	„	288	„
Brazília.....	„	„	221	„	„	100	„
Chile.....	„	„	75	„	„	40	„
Columbia.....	„	„	95	„	„	59	„

Az Egyesült Államoknak mint fontos kereskedelmi hatalomnak nagy kereskedelmi flotta áll rendelkezésére. A világháború óta már a világ kereskedelmi flottájának 17.6 %-a a csillagos lobogó alatt hajózik s így már csak a brit flotta előzi meg, míg a német flotta a világháború miatt a harmadik helyre szorult. Az alábbi táblázat ismét a világháború után következő esztendőök átmeneti állapotát s a mai új helyzetképet mutatják, vagyis amikor a brit világbirodalom és az Unió Németország rovására gyarapodtak hajó- térben, viszont a versailfesi elesettséget kiheverő Németország igyekszik a régi helyét elfoglalni. Bruttóregisztertönnében kifejezve (egy regisztertönné 2.83 m³) a következő képet látjuk:

Országok	1914 millió		1922 millió		1929 millió		1938 millió	
	BRT	%	BRT	%	BRT	%	BRT	%
Brit vil. bir.	20.5	45.2	22.0	34.2	20.2	29.6	19.2	28.3
Németország	5.1	11.3	1.9	2.9	4.1	6.0	4.2	6.3
Egyesült Áll.	4.3	9.4	17.1	26.5	14.5	21.3	12.0	17.6
Föld	49.1	100	64.4	100	68.1	100	67.8	100

Most, hogy megismertük az Amerikai Egyesült Államok gazdasági organizmusát, igyekeznénk a jövőbe is tekinteni, de most erre az idő semmiképpen sem alkalmas, mert — amint láttuk — az 1929 évvel kezdődő gazdasági világválság miatt nem láthatunk tisztán, s különösképpen a mai világégés teljesen lehetetlenné teszi a jövőbe való tisztánlátást. Semmit se mondhatunk még, még csak jóslásba se bocsátkozhatunk abban az irányban, vájjon a mai világégést kiheveri-e a britek hatalmas világbirodalma, avagy kényszerül átadni a gazdasági hegemóniát a másik angolszász népnek, az Atlanti-óceán túlsó oldalán ülő, ifjú erőtl duzzadó Amerikai Egyesült Államoknak? Annyi bizonyos, hogy jelenleg az Unió kimeríthetetlen gazdasági ereje Anglia háborújának legjelentősebb tényezője.

HALTENBERGER MIHÁLY